

dr hab. Marek Tańko
Dziedzina – sztuki teatralne
Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna
im. Ludwika Solskiego w Krakowie

Wrocław, dnia 9 czerwca 2014

**RECENZJA DOROBKU ARTYSTYCZNEGO I PEDAGOGICZNEGO
W ZWIĄZKU Z POSTĘPOWANIEM O NADANIE
STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO
W DZIEDZINIE SZTUK TEATRALNYCH**

Zlecniodawca recenzji

Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Wydział Aktorski, pismo z dnia 17 maja 2014, informujące o wyznaczeniu mojej osoby przez CK recenzentem komisji habilitacyjnej do oceny osiągnięć Pani dr Anety Głuch-Klucznik.

Do zlecenia została dołączona dokumentacja złożona przez habilitantkę:

1. Autoreferat w języku polskim i angielskim
2. Życiorys
3. Kopia dyplomu
4. Wykaz dorobku obejmujący dokonania artystyczne, twórcze, dydaktyczne i inne
5. Opinie i rekomendacje
6. Dzieło artystyczne w formie elektronicznej /zapis DVD przedstawienia *Najmniejszy bal świata* w Teatrze Zagłębia w Sosnowcu
7. Potwierdzenie dokonań artystycznych i twórczych w formie papierowej /programy teatralne, recenzje i informacje prasowe/.

Dane habilitantki

Pani dr Aneta Głuch – Klucznik ukończyła studia z wynikiem bardzo dobrym dnia 27 stycznia 1997 roku w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej im. L. Solskiego w Krakowie Filia we Wrocławiu na Wydziale Lalkarskim, specjalność aktorstwo teatru lalek. Stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk teatralnych, dyscyplinie aktorstwo teatru lalek, nadano jej uchwałą Rady Wydziału Lalkarskiego Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. L. Solskiego w Krakowie Filia we Wrocławiu dnia 22 czerwca 2009 roku, na podstawie pracy zatytułowanej *Tworzenie scenicznej postaci zwierzęcej na przykładzie roli Papugi Polinezji na podstawie przedstawienia „Zwierzęta Doktora Dolittle” w reż. Jerzego Bielunasa* .

Habilitantka jest związana z pracą, jako pedagog oraz artysta:

- od roku 1992 do chwili obecnej jako aktorka w zespole Wrocławskiego Teatru Lalek
- od roku 1997 do chwili obecnej, najpierw jako asystentka, a obecnie jako adiunkt na Wydziale Lalkarskim Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. L. Solskiego w Krakowie Filia we Wrocławiu
- od roku akademickiego 2012//2013 do chwili obecnej pełni funkcję dziekana Wydziału Lalkarskiego

Ocena autoreferatu

Autoreferat przedstawiony przez Panią dr Anetę Głuch – Klucznik niezbicie dowodzi o Jej absolutnie trafnym wyborze drogi artystycznej. Cały potwierdzony licznymi recenzjami i opisami jej dorobek artystyczny - jest dowodem na to, że przyszło mi ocenić pracę wybitnego artysty teatru formy i lalek, odnoszącego się i inspirującego w swojej twórczości najwybitniejszymi postaciami tego nurtu teatru jak Anna Proszkowska czy Wiesław Hejno.

Z Panią profesor Anną Proszkowską, habilitantkę zetknął los, kiedy jeszcze była adeptką w Teatrze Lubuskim w Zielonej Górze i tak rozpoczęła się jej droga do teatru lalek. Najpierw przez studia na Wydziale Lalkarskim we Wrocławiu, a później do Wrocławskiego Teatru Lalek kierowanego przez Wiesława Hejnę, w którym zagrała ponad 30 dobrze ocenionych ról, bardzo odmiennych jeśli chodzi o technikę i sceniczną konwencję. Od animacji 2,5 metrowych kukieł w *Córce Króla Mórz* Ż. Karasińskiej - Fluks, w *Baśni o pięknej Parysadzie* B. Leśmiana gdzie aktor był ukryty wewnątrz ogromnej lalki, poprzez animacje klasycznej marionetki w *„Legendzie o Juliannie i Aleksandrze P. Miocia*, teatr cieni w *Komedii dla taty i mamy* S. I. Witkiewicza, grę aktorską w masce w *Zwierzętach doktora Dolittle* J. Bielunasa, czy w teatrze tzw. żywego planu w *Jak Matłusz poszedł szukać Olbrzyma* T. Dorsta.

W repertuarze dla widzów dorosłych Aneta Głuch – Klucznik pracowała nad znakomitymi klasycznymi tekstami literackimi *Ryszard III* czy *Sen nocy letniej* W. Shakespeare.

Przy realizacji własnego przedstawienia dyplomowego *Czarnoksiężnik z krainy Oz* spotkała się z reżyserem Jerzym Bielunasem, które stało się początkiem ich wieloletniej współpracy. Zagrała w wielu jego spektaklach kilka znaczących ról, a także zaczęła współpracować reżysersko przygotowując w wielu jego przedstawieniach i widowiskach sceny animowane. Wszystkie te zadania stawiały przed habilitantką wyzwanie do poszukiwań własnej drogi, zwłaszcza, że rozpoczęła pracę jako asystentka na Wydziale Lalkarskim ucząc przedmiotu *Elementarne zadania aktorskie w planie lalkowym*. Obecnie pracuje również ze studentami starszych lat z którymi bardzo często eksperymentuje, a sam tekst i zawarte w nim treści są tylko punktem wyjścia do nadania mu plastycznego przetworzenia na język scenicznej wypowiedzi. Nie ukrywając inspiracji S. Eidrigeviciusem, W. Kandynsky, M. J. Miro czy M. Abakanowicz oraz rzeźbą sakralną i ludową - realizuje pomysły przypisywanie teatrowi lalek – czarny teatr, teatr cieni, gra w masce, ożywianie przedmiotów, działania plastyczne, czyli to wszystko na co składa się współczesny teatr lalkowy. Aneta Głuch – Klucznik powołuje się tu na znawcę i teoretyka lalkarstwa prof. Henryka Jurkowskiego, który teatr ten określa niejednorodnym rodzajem sztuki z niezwykle bogatym systemem znaków. Dla Anety Głuch – Klucznik trafne wykorzystanie tych znaków jest w teatrze lalek najistotniejsze.

Ocena osiągnięć artystycznych

Od czasu obrony swojego przewodu doktorskiego w roku 2009 Aneta Głuch – Klucznik znacznie poszerzyła swój dorobek artystyczny. Zagrała kilka znaczących ról teatralnych: Wróżkę Lulejkę w przedstawieniu *Amelka, Bóbr i Król na dachu* T. Dorsta, Frytkę w sztuce M. Wojtyszko *Pacan – historia o miłości*, Fatumę w adaptacji powieści T. Ben Jellouna *Z piasku*, oraz postać Obiekt w *Z docieków nad życiem płciowem* P. Aignera i M. Wojtyszki.

Wszystkie te role powstały we Wrocławskim Teatrze Lalek, a zrealizowane zostały przez wybitnych twórców nie tylko teatru lalek: Petera Nosalka, Jakuba Kroftę, Pię Partum czy Pawła Aignera. Wielu z nich z dużym powodzeniem reżyseruje w teatrach dramatycznych, czy operze co dowodzi że współczesny teatr lalek jest otwarty na propozycje reżyserów nie będących lalkarzami, a teatry dramatyczne coraz częściej otwierają się na twórców wywodzących się z teatru lalek. Do każdego z powierzonych zadań Aneta Głuch - Klucznik podchodzi z wielką odpowiedzialnością i uwagą. Z wyczuciem i wrażliwością pracuje nad doborem odpowiednich środków wyrazu, nad analizą postaci, nie tylko głęboko analizując jej psychologię, ale także wnikliwie szukając odpowiedniej formy, która pozwoli tę psychologię najtrafniej zinterpretować. Niezwykle sprawnie pokonuje wszelkie trudności techniczne. Do perfekcji opanowała różne techniki animacji, jest aktorką o ogromnej wyobraźni, odrzucającą stereotypy i sztafpowe rozwiązania.

W swojej opinii o habilitantce dr hab. Jerzy Bielunas zaznacza: *Pisząc o dokonaniach Anety Głuch – Klucznik należy zwrócić uwagę na jeszcze jedną cechę jej pracy.*

To artystka świetnie rozumiejąca istotę teatru dla dzieci, znająca zasady jego tworzenia i potrafiąca je stosować w praktyce. I jako aktorka, i jako reżyser. Niewielu mamy w Polsce twórców, którzy tak dobrze znają możliwości dziecięcej widowni, do tego stopnia wczuwają się w psychikę małego widza i tak szanują jego potrzeby i oczekiwania.

Ważnym doświadczeniem scenicznym Anety Głuch – Klucznik jest reżyseria animacji w spektaklach i koncertach reżyserowanych przez Jerzego Bielunasa, gdzie animacje te łączone były z planem filmowym i kreacjami aktorskimi - *Hotel pod różami* na Przeglądzie Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu czy *Świat w obłokach* koncert poświęcony Markowi Grechucie na Festiwalu Polskiej Piosenki w Opolu. Animacje jej reżyserii stawały się nieodzownym elementem widowiska niezwykle wzbogacającym jego wartość artystyczną.

Współpraca z Jerzym Bielunaszem zaowocowała też innymi realizacjami - w Teatrze Kamienica w Warszawie reżyserowała sceny lalkowe w przedstawieniach *Trzy świnki i wilk* J. i W. Grimmów, oraz *Wroniec* J. Dukaja, w Teatrze Współczesnym we Wrocławiu *Małego Kominiarczyka, czyli zrobmy operę* B. Brittena oraz w Czarnoksiężniku z Krainy Oz L. F. Bauma w Teatrze Muzycznym Capitol we Wrocławiu.

W 2011 roku Aneta Głuch – Klucznik zdecydowała się na samodzielną realizację - w Teatrze Lalek Rabcio w Rabce wyreżyserowała sztukę B. Pejcz i P. Pawlika *Kot, który merdał ogonem*. W roku następnym powstało przedstawienie *Tymoteusz i psiucio* J. Wilkowskiego w teatrze Nukketeatteri Hupilainen w Kansagali w Finlandii, a w roku 2013 *Najmniejszy bal świata* M. Prześlugi w Teatrze Zagłębia w Sosnowcu, które przedstawiła jako dzieło w postępowaniu habilitacyjnym.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Aneta Głuch – Klucznik posiada również duży dorobek dydaktyczny. Jak już wspomniałem Pani Głuch – Klucznik rozpoczęła swoją pracę dydaktyczną na Wydziale Lalkarskim PWST w Krakowie Filia we Wrocławiu w roku 1997 jako asystentka prof. Anny Proszkowskiej, a następnie prof. Aleksandra Maksymiaka i prof. Beaty Pejcz.

Już na początku pracy dydaktycznej jako pedagog prowadzący zajęcia z przedmiotu: *Elementarne zadania aktorskie w planie lalkowym*, dała się poznać jako poszukująca własnej drogi artystycznej aktorka, jednocześnie przejawiając duże i z powodzeniem realizowane zapędy reżyserskie. Przykładem takiej pracy może być realizacja przedstawienia *Sen, który odszedł*, gdzie studenci musieli stworzyć świat dziecięcego snu kreując go z codziennych przedmiotów znajdujących się w pokoju głównego bohatera. Lampa nocna stawała się Policjantem, poduszka zamieniała się w Kota, a boki łóżeczka stawały się groźnymi

Sowami. Te proste rozwiązania znakomicie trafiały do małych odbiorców. Uczyła także technik lalkowych, między innymi gry aktorskiej pacynką, na których to zajęciach ze studentami II roku realizowała nowatorskie spektakle głównie oparte na literaturze dziecięcej, gdyż jak twierdzi w swoim autoreferacie *Szczególnych umiejętności wymaga gra dla małych dzieci, które nazbyt często są traktowane lekceważąco lub protekcyjnie. Kreacja dla dzieci to bardzo specyficzny rodzaj sztuki - kompozycja, rytm, umiejętność utrzymania uwagi dziecka – to wszystko wymaga umiejętności warsztatowych bardzo lalkarzowi potrzebnych.* Tego właśnie Aneta Głuch – Klucznik szczególnie wymaga od swoich studentów, przestrzegając przed infantylizacją sztuki skierowanej do młodego widza. Obecnie habilitantka prowadzi również zajęcia ze studentami III roku do których wybiera materiał którego tematem są zazwyczaj sprawy związane ze światem dorosłych. Tekst jest tylko punktem wyjścia do nadania mu plastycznego przetworzenia na język scenicznej wypowiedzi. Dialog pomiędzy tekstem, ruchem i obrazem, napięcia i kompozycje inspirują ją do poszukiwań i eksperymentów. Aneta Głuch – Klucznik tych inspiracji szuka w malarstwie. Przykładem takiej pracy może być *Szkoła błaznów* M. de Ghelderode, gdzie motyw udręczonych, zdeformowanych postaci z obrazów Z. Beksińskiego stał się powodem, dla którego użyto wykadrowanych światłem fragmentów ludzkiego ciała; czy spektakl *Napięcia*, którego inspiracją był rysunek Stasysa Eidrigeviciusa przedstawiający kobietę z opuszczonym ramiączkiem sukni, po którym wspina się mężczyzna. Wokół tego motywu Aneta Głuch – Klucznik zbudowała sceny z użyciem niewielkiej lalki i ciał aktorów wchodzących ze sobą wzajemnie / lalka – aktor i aktor – aktor/ w dramatyczne relacje.

Dr. Aneta Głuch – Klucznik jest nauczycielem o niezwykłym talencie pedagogicznym inspirującym swoich studentów do rozwijania własnej wyobraźni, bez której aktorowi trudno jest być artystą. Nie narzuca studentom swoich rozwiązań, ale zmusza ich, aby odwoływali się do własnej intuicji, do poszukiwania własnych dróg scenicznego istnienia. Niezależnie od tego, także precyzyjnie uczy warsztatu.

Od 2006 roku, kiedy powołano przy Wydziale Reżyserii Dramatu w Krakowie, specjalizację reżyseria teatru lalek we Wrocławiu, Pani Aneta Głuch – Klucznik prowadzi także zajęcia ze studentami reżyserii, a także na Podyplomowych Studiach Reżyserii Teatru Dzieci i Młodzieży gdzie prowadzi zajęcia *Podstawowe zadania sceniczne w planie plastycznym* i jest promotorem spektakli dyplomowych słuchaczy tychże studiów.

Za osiągnięcia w pracy dydaktycznej i artystycznej, a w szczególności za podjęcie trudu prowadzenia wspólnych zajęć ze studentami Wydziału Lalkarskiego i Reżyserii Dramatu, Aneta Głuch – Klucznik otrzymała w 2008 roku nagrodę II stopnia Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. L. Solskiego w Krakowie.

Ocena innych osiągnięć

Dr Aneta Głuch – Klucznik jest czynną uczestniczką i animatorką wielu warsztatów teatralnych i artystycznych, w tym międzynarodowych, a także autorką wykładów i referatów np. *Stymulowanie aktywności twórczej poprzez teatr* w ramach międzynarodowego projektu *Fabryka umiejętności*; *Zadania, jakie stawia przed aktorem współczesny teatr lalek* w Zakładzie Teatrologii UMCS w Lublinie, czy *O kierunkach i sposobach kształtowania lalkarzy* na Wydziale Lalkarskim we Wrocławiu na sesji z okazji 60 – lecia Teatru Lalek w Szczecinie. Była też członkiem jury wielu przeglądów i festiwali teatralnych, między innymi: VII Międzynarodowego Festiwalu Solistów Lalkarzy w Łodzi, III Ogólnopolskich Prezentacji Teatrów Amatorskich we Wrocławiu; a także przewodniczącą XXV Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Lalek w Opolu.

Obecnie, w kadencji 2012-2016 pełni funkcję dziekana Wydziału Lalkarskiego PWST im. L. Solkiego w Krakowie, Filia we Wrocławiu.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Najmniejszy bal świata to jedno z kilkunastu dzieł współczesnej dramatopisarki dla dzieci Maliny Prześlugi, które jak wiele jej utworów zaskakuje siłą wyobraźni, skojarzeń i twórczym traktowaniem języka przez autorkę. Nieskomplikowana, w bliski dziecku sposób podana problematyka sztuki, atrakcyjna tematycznie gdyż dotyczy emocjonalnych problemów pomiędzy dziećmi i rodzicami, jest jednocześnie nienachalna dydaktycznie i daleka od szampańskich tekstów „o królowie”. Tu też bohaterką jest Królowa – Migawka, krnąbrna i arogancka. Niezadowolona że rodzice wymagają od niej większego zaangażowania w sprawy domu sporządza magiczny eliksir, który przenosi Króla i Królową do tzw. Krainy Dużych. Wolność jaką bohaterka zachęca się, po niedługim czasie przestaje być atrakcyjna. Okazuje się, że brak bliskości rodziców, to także brak miłości, pocieszenia, a nawet dyscypliny, która tą miłość dyktuje. To uświadamia Królowie jak bardzo kocha i potrzebuje swoich rodziców. Niestety, żeby ich odczarować musi przebyć bardzo niebezpieczną drogę, podczas której wiele doświadczy. Zrozumie też, że jej dotychczasowe postępowanie nie było zgodne z normami społecznymi. Aby spowodować powrót rodziców musi zdobyć przyjaciół i poznać siłę oraz wagę trzech prostych słów: proszę, dziękuję, przepraszam.

Od pierwszych chwil przedstawienia *Najmniejszy bal świata* w reż. Anety Głuch – Klucznik widz poddaje się magii teatru, w którym wszystko jest możliwe. Zwykły przechodzień może bohaterce wyczarować przyjaciela, który z kolei pomaga jej podczas wspinaczki po nogach rodziców, gdzie spotykają takie postaci jak Oczko w Rajstopie, Trzy Ciarki, Komara, czy sztucznego Lisa otulającego szyję królowej.

W swojej inscenizacji Aneta Głuch – Klucznik zastosowała pomysł prosty, ale

zachwycający – technikę czarnego teatru. Niektóre elementy scenografii i kostiumów pomalowała farbą fluoroscencyjną, które w momencie wejścia aktora w ultrafioletowe światło, przenoszą postaci w tzw. Krainę Dużych.

Dzięki temu niektóre elementy postaci mogą zniknąć z pola widzenia, rozpadać się na oczach widzów, czy pojawiać tylko jako kontur narysowany fluoroscencyjną kreską. To niezwykle pobudza wyobraźnię widzów odwołując się do skrótu i abstrakcji. W tej właśnie przestrzeni istnieją bohaterowie napotymani w drodze małej bohaterki.

Najmniejszy bal świata to spektakl niezwykle plastyczny i atrakcyjny wizualnie nie tylko za sprawą prostej, ale sugestywnej scenografii i kostiumów, ale także grze światła i efektów wizualnych. Reżyserka doskonale odczytała sztukę Prześlugi znakomicie prowadząc aktorów, którzy podają tekst w sposób prosty, zrozumiały dla młodego widza, unikając dydaktyzmu i moralizatorstwa. Pozwoliło im to stworzyć świetne, dalekie od schematu role. Aktorzy z wyczuciem bawią się licznymi gagami słownymi. Dużo tu także humoru sytuacyjnego, ciekawych point, groteski, wreszcie zabawy samą formą teatralną, co jest niezaprzeczalnie zasługą reżyserki i jej twórczym wkładem w propagowanie tego co w teatrze dla dzieci najistotniejsze. Spektakl jest w każdym szczególe dopracowany i doskonale zagrany.

Na uwagę zasługuje fakt, że przedstawienie powstało w teatrze dramatycznym którego aktorzy rzadko spotykają się na scenie z literaturą dziecięcą. Często w takich przypadkach, bez braku odpowiedniej pracy reżysera z aktorem powstają spektakle ocierające się o kicz. W przedstawieniu Anety Głuch – Klucznik, aktorstwo jest na najwyższym poziomie, nie tylko w scenach stricte aktorskich, ale również w animowanym planie plastycznym.

Przedstawienie wygrywa nie tylko przejrzystą narracją i celnym dowcipem, nie tylko nieskomplikowanym językiem teatralnym i nieprzesadną metaforą, ale przede wszystkim brakiem demagogii i sztampowych rozwiązań scenicznych.

Konkluzja

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji, proces kształcenia i doskonalenia własnej wiedzy i umiejętności w zakresie sztuki stawiają przed nami w osobie Habilitantki wszechstronnie przygotowanego artystę i pracownika nauki. Analiza dorobku artystycznego i dydaktycznego dr Anety Głuch-Klucznik oraz przedstawione dzieło artystyczne w postaci zapisu DVD przedstawienia *Najmniejszy bal świata* pozwalają mi stwierdzić, że dr Aneta Głuch-Klucznik spełnia wymagania art. 17 ustawy z dnia 14.03.2003 roku /Dz. U. Z 2003 r. nr 65, poz. 959, Dz. U. z 2005 r. nr 164, poz. 1365, Dz. U. z 2011r. Nr 84 poz. 455/ i **wniosuję o nadanie Pani Anecie Głuch – Klucznik stopnia doktora habilitowanego sztuki w dziedzinie sztuki teatralne.**

Wrocław dn. 9. czerwca 2019

prof. Tomasz